

ผลงานจิตรกรรม “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” “King Rama IX”

จิรวัดน์ วันทา
Cheerawat Wanta

สาขาวิชาจิตรกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Email: cheerawat.wa@ssru.ac.th

ที่มาและความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงาน

การเขียนภาพเหมือนบุคคลถือเป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบหนึ่งโดยปรากฏเด่นชัดในยุคที่การสร้างสรรคผลงานศิลปะถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของบรรดาบุคคลชั้นสูงและศาสนจักรในทวีปยุโรป ซึ่งมีปรากฏภาพเขียนของบุคคลสำคัญ ๆ ที่มีสถาบรดาศักดิ์ รวมถึงภาพเขียนที่เล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป ที่สะท้อนสภาพสังคม การเมือง วัฒนธรรม และศาสนา ของยุคนั้น ๆ โดยภาพเขียนเหล่านั้นมักปรากฏภาพบุคคลอยู่ในเรื่องราวภายในภาพเสมอ

อนึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดมีจิตรกรที่มีความสามารถและมีทักษะในการเขียนภาพเหมือนบุคคล ที่บอกเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของยุคสมัย ผ่านผลงานจิตรกรรม ซึ่งประกอบด้วยภาพของคนที่ทั้งที่เป็นบุคคลเดี่ยวและกลุ่มคน โดยจิตรกรที่มีผลงานในการเขียนภาพลักษณะดังกล่าวที่เป็นที่ประจักษ์และมีผลงานสร้างสรรค์เป็นที่ปรากฏเด่นชัด ตัวอย่างเช่น Sir Peter Paul Rubens จิตรกรชาวอังกฤษที่มีความสามารถในการเขียนภาพจนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็นขุนนาง Renbrandt Harmensz van Rijn จิตรกรชาวดัตช์ที่มีผลงานการเขียนภาพบุคคลที่มีความโดดเด่นมีลักษณะของการใช้เทคนิควิธีการที่มีความซับซ้อนสูงและสามารถสร้างมิติความลึกในภาพได้อย่างน่าอัศจรรย์อีกทั้งยังเป็นจิตรกรที่มีอิทธิพลต่อการเขียนภาพบุคคลมาทุกยุคทุกสมัย John Singer Sargent จิตรกรชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงมากอีกผู้หนึ่งมีผลงานการเขียนภาพบุคคลที่มีลักษณะโดดเด่นมีเอกลักษณ์ โดยจุดเด่นในงานของเขาคือการผสมผสานความรู้และทักษะเชิงช่างในการเขียนภาพบุคคลของจิตรกรในอดีตร่วมกับเทคนิควิธีการแสดงออก เฉพาะตัวส่งผลให้ผลงานภาพเขียนของเขามีลักษณะที่มีความร่วมสมัยมากที่สุดผู้หนึ่ง นอกจากนี้ทั้ง 3 ท่าน ที่ได้กล่าวมายังมีจิตรกรที่มีความสามารถในการเขียนภาพเหมือนบุคคลที่ไม่ได้กล่าวถึงอีกมากมายหลายท่าน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าโดยส่วนใหญ่เรื่องราวที่ปรากฏในภาพเขียนหรือภาพบุคคลที่อยู่ในภาพเขียนส่วนใหญ่นั้นจะเป็นภาพของบุคคลที่มีความสำคัญหรือมีบทบาทต่อสังคมในช่วงเวลานั้นๆ โดยบุคคลที่ปรากฏอยู่ในภาพส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรมรวมถึงศาสนา และมีบุคลิกภาพเด่นชัด มีศักยภาพในตนเองตลอดจนมีคุณูปการในการสร้างสรรค์สังคมหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อความคิดทัศนคติหรือความเชื่อของผู้คนในสังคม ในชาติหรือต่อโลกควรค่าต่อการรำลึกถึงและจดจำไว้ตลอดไป

จากแนวความคิดดังกล่าวข้าพเจ้าในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมและในฐานะที่เป็นประชาชนคนไทยย่อมไม่มีบุคคลท่านใดที่สร้าง แรงแบบดาลใจอันยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้นกับตัวข้าพเจ้าและผู้คนทั่วทั้งแผ่นดินรวมถึงส่วนต่างๆของโลกอีกทั้งยังเป็นผู้จุดประกายความคิดทั้งต่อการดำเนินชีวิต สร้างแรงบันดาลใจในการที่จะทำให้เกิดความมุ่งมั่นมีพลัง อันแรงกล้าที่จะเสริมสร้างผลักดันความดีงามให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตัวเองสังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ของปวงชนชาวไทย ทรงเป็นความหมายทั้งหมดของคุณธรรมความดีงามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวอ้างถึง ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นจิตรกรการเขียนภาพบุคคลที่จะประกอบด้วยคุณสมบัติอันดีงามครบถ้วนจนสามารถสร้างแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ในการที่จะถ่ายทอดพระบารมีของพระองค์ผ่านผลงานจิตรกรรมที่มุ่งแสดงถึงพลังพระบารมีอบอุ่นเป็นพลังแก่ชีวิตทั้งวันและยังสามารถสะท้อนถึงความจงรักภักดีอันหาที่สุดไม่ได้ที่ข้าพเจ้าและปวงชนชาวไทยมีต่อพระองค์

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคนเหมือนที่ถ่ายทอดความรู้สึกประทับใจความศรัทธาเคารพเทิดทูนของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อในหลวงรัชกาลที่ 9 พระผู้ทรงมีน้ำพระทัย เปี่ยมด้วยเมตตาธรรมและทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

1. รวบรวมข้อมูลที่เป็นภาพถ่ายในอริยาบทและแง่มุมต่างๆโดยพยายาม เน้นลักษณะของภาพที่มีองค์ประกอบและการจัดวางภาพที่น่าสนใจตามมุมมองของผู้สร้างสรรค์

2. นำภาพที่เป็นข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อแยกแยะถึงข้อดีและข้อด้อยของแต่ละภาพเพื่อนำไปสู่การคัดเลือกภาพที่มีความลงตัวที่สุดในการที่จะนำมาเขียน

3. นำภาพที่เลือกไว้มาจัดวางองค์ประกอบ (Composition) ใหม่เพื่อหาข้อสรุปในการกำหนดขนาดรวมถึงสัดส่วน (Proportion) ของภาพที่จะเขียนให้มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กันมากที่สุด

4. เมื่อได้ขนาดภาพที่เหมาะสมแล้วจึงมีการกำหนดขนาดของเฟรมผ้าใบ (Canvas) จากนั้นจึงนำมาร่างภาพเพื่อกำหนดขอบเขตของลายเส้นด้วยดินสอดำโดยในลักษณะการเขียนภาพบุคคลการจัดภาพจึงมีลักษณะแบบสมมาตร(Symmetry)

5. ขั้นตอนการลงสีพื้นทั้งนี้เนื่องจากภาพที่ได้เลือกมาเป็นต้นแบบมีลักษณะเดิมเป็นภาพขาวดำเนื่องจากเป็นภาพเก่าที่ เคยได้ถ่ายไว้ในอดีตซึ่งอยู่ในยุคที่ยังไม่มีฟิล์มสีถ่ายรูปเมื่อภาพได้มารับการเผยแพร่ในยุคปัจจุบันจึงได้มีผู้นำภาพมาตกแต่งโดยการใส่ สีเพิ่มเข้าไปในภาพขาวดำเดิม ทำให้ลักษณะของสีที่ปรากฏอยู่ในภาพมีลักษณะบิดเบือนไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริงและโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ตรงกับความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างงาน ในการถ่ายทอดดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดโครงสร้างของสีในภาพขึ้นมาใหม่ทั้งหมดจากความรู้และความเข้าใจของผู้สร้างงานเองโดยใน ขั้นตอนแรกนี้ได้มีการลงสีพื้นซึ่งเป็นขั้นที่หนึ่งของภาพ โดยใช้สีที่มีลักษณะเป็นสีส่วนรวมของสีน้ำตาล (Mono chrome) โดยกำหนดให้มีลักษณะสีที่มีความโปร่งใส (Transparent) เพื่อใช้เป็นส่วนสีที่สุดในภาพ

6. เมื่อสีชั้นแรกแห้งแล้วให้ลงสีชั้นที่ 2 โดยกำหนดโครงสร้างของสีให้มีลักษณะแบบขาวดำ (Shade and Tint)เพื่อใช้เป็นโครงสร้างของน้ำหนัก (Tone) ของภาพอีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการควบคุมสีในขั้นต่อไปด้วย

7. เมื่อสีชั้นที่เป็นสีขาวดำแห้งแล้วจึงเริ่มลงน้ำหนักสีชั้นต่อไปโดยในขั้นตอนนี้มีการ ใช้สีในลักษณะใกล้เคียงกับสีในชั้นแรกคือ ใช้สีในโทนน้ำตาลมาสร้างน้ำหนักในส่วนต่างๆของภาพทั้งนี้มีการควบคุมให้มีลักษณะสีในส่วนของบริษัทที่เป็นเงาให้มีความโปร่งใส (Transparent) และในบริเวณที่เป็นแสงให้มีลักษณะแบบกึ่งทึบ (Semi opaque) โดยในการลงสีชั้นตอนนี้นอกจากจะใช้สีโทนน้ำตาลเป็นหลักแล้ว ยังได้มีการแยกตำแหน่งของโทนสีที่อยู่ในส่วนต่างๆ ของใบหน้าให้มีความเด่นชัดมากขึ้น

8. มีการใช้สีที่มีลักษณะทึบตัน (Opaque) ระบายเพิ่มโดยเขียนให้มีความทับซ้อนกับน้ำหนักของพื้นชั้นที่ผ่านมาทั้งนี้เพื่อให้เกิดลักษณะความนูนของส่วนประกอบต่างๆ ที่ต้องการในภาพผสมผสานกับการใช้ฝีแปรง (Brush work) เพื่อแสดงพื้นผิวและร่องรอยสื่อความเป็นผิวเนื้อของคน

9. การลงสีส่วนที่เป็นพื้นหลังของภาพซึ่งเป็นส่วนที่มีหน้าที่สนับสนุนให้เกิดความเด่นชัดของใบหน้าของบุคคลที่เขียน (Dominance) โดยกำหนดใช้โครงสร้างสีเทาเป็นหลัก และมีการระบายสีอื่นๆ แทรกเข้าไปในพื้นที่หลังของภาพร่วมกับสีเทาด้วย (Tonality) แต่ควบคุมให้โครงสร้างหลักของสีในพื้นที่ภาพยังคงมีลักษณะเป็นสีเทาเพื่อใช้สร้างน้ำหนักที่เป็นกลางเพื่อช่วยขบเน้นให้สีที่มีความสดกว่ามีความเด่นชัดมากขึ้น (Intensity)

10. เมื่อเขียนส่วนประกอบต่างๆในภาพได้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วจึงนำภาพมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อที่จะเพิ่มหรือลดทอนรายละเอียดบางอย่างในภาพและเพื่อให้ภาพมีเอกภาพ (Unity) มากที่สุดโดยในส่วนรายละเอียดของเครื่องแต่งกายได้มีการลดรายละเอียดและความสดสว่างของสีบางส่วนลง เพื่อที่เมื่อประกอบกับรายละเอียดส่วนอื่นของภาพแล้วสามารถทำงานสัมพันธ์กันโดยต้องมุ่งเน้นให้เกิดความเด่นชัดที่สุดในบริเวณใบหน้า โดยทั้งนี้ทั้งนั้นภาพที่เสร็จสมบูรณ์จะต้องสามารถสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อบุคคลที่เขียนและรวมถึงอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่อยู่ในภาพที่สะท้อนความรู้สึกให้ผู้ชมภาพได้สัมผัส

ขนาดหรือความยาวของผลงานสร้างสรรค์

ภาพเขียนสีน้ำมันบนผ้าใบขนาด 60 × 80 เซนติเมตร (ไม่รวมกรอบ)

ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

องค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานสร้างสรรค์

1. การรวบรวมข้อมูลที่มีความหลากหลายช่วยส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์ที่จำแนกแยกแยะความเหมือนและความต่าง รายละเอียดปลีกย่อยที่มีอยู่ในข้อมูลแต่ละแบบ ช่วยให้สามารถหาข้อสรุปที่มีความชัดเจนมีการจัดลำดับหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอันนำไปสู่การจัดเก็บและการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. การเปรียบเทียบลักษณะของข้อมูลที่เป็นภาพถ่ายในเชิงกายภาพซึ่งในที่นี้เป็นภาพถ่ายของบุคคลช่วยให้สามารถวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับ โครงสร้างของกายวิภาคที่เป็นองค์ความรู้หลักสำคัญของการเขียนภาพบุคคลซึ่งนอกจากจะช่วยในเรื่องของการทบทวน ถึงสิ่งที่เรารู้แล้วยังช่วยให้สามารถมองเห็นมิติใหม่ของความรู้ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่มีความหลากหลาย

3. การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพเขียนในอดีตหลายยุคหลายสมัย ช่วยให้สามารถจำแนกแยกแยะ ในหลักการเขียนภาพของจิตรกรแต่ละคนที่มีความประทับใจทั้งในส่วนที่มีเป็นความเหมือนและความต่างรวมถึงเอกลักษณ์และวิธีการแสดงออกของจิตรกรแต่ละคนเพื่อที่จะสามารถจะนำเอาข้อดีที่มีนายจิตรกรแต่ละคนนำกลับมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวออกมาเป็นแนวทางและทฤษฎีของตนเองได้

4. ช่วยให้สามารถกำหนดและลำดับความสำคัญของการทำงานสร้างสรรค์โดยสามารถเข้าใจวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์รอง ทั้งนี้หมายถึงเมื่อมีการเขียนภาพสามารถกำหนดความสำคัญของรายละเอียดส่วนต่างๆในภาพให้มีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลย์และเอกภาพมากที่สุดในงานสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

โกสุม สายใจ. (2540). **สีและการใช้สี**. กรุงเทพฯ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

ทวีเดช จีวบาง. (2552). **เรียนรู้ทฤษฎีสี**. กรุงเทพฯ ฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์

วิรุณ ตั้งเจริญ.(2535). **ทฤษฎีสีเพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะ**. กรุงเทพฯ ฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.

สุชาติ เถาทอง. (2536). **หลักการทัศนศิลป์**. กรุงเทพมหานคร ฯ : นำอักษรการพิมพ์.

อัศนีย์ ชูอรุณ. (2543). **84 ปี ชาตกาลศาสตราจารย์เฉลิม นาคีรักษ์ ศิลปินแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ ฯ : กรังปรีซ์อินเตอร์เนชั่นแนล